

แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาค
ประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

Guidelines for Driving the Democracy Promotion and Development Center
through Public Participation: A Case Study of Mueang Phichit District,
Phichit Province

อุมาวดี อุทัยศรี¹ ภาสกร ดอกจันทร์² ยูวดี พ่วงรอด³

Umawadee Uthaisri, Phasakorn Dokchan, Yuvadee Phongrod

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน วิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากร จำนวน 259 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า f-test วิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\bar{X} = 4.37$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งกิจกรรมของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.28$)

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พบว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ บุคลากรเครือข่ายภาคประชาชนสู่การมีส่วนร่วมเชิงรุกด้วยวิถีประชาธิปไตย โดยใช้การสื่อสารที่เข้าถึง

Received: 2026-02-14 Revised: 2026-03-05 Accepted: 2026-03-08

¹ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University) E-mail: umawadee.u@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University) E-mail: phat.mbu@gmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University) E-mail: aoryuvadee@gmail.com

ทุกช่องทางและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อความยั่งยืนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords) : การขับเคลื่อน; ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล; จังหวัดพิจิตร

Abstract

The purposes of this independent study were to 1) examine the levels of public participation in driving the Democracy Promotion and Development Center: A case study of Mueang Phichit District, Phichit Province, 2) compare personal factors and public participation in driving the Democracy Promotion and Development Center, and 3) propose guidelines for driving the Democracy Promotion and Development Center through public participation. The research employed a mixed-method approach Quantitative data were collected via questionnaires from 259 members of the Sub-district Democracy Promotion and Development Center committees in Mueang Phichit District. Qualitative data were obtained through in-depth interviews with five key informants selected through purposive sampling. Data analysis involved frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows

1. The overall level of participation in driving the Center's operations was at a high level ($\bar{X} = 4.34$). The aspect with the highest mean score was promoting accurate knowledge and understanding of the democratic system with the Constitutional Monarchy ($\bar{X} = 4.37$). The aspect with the lowest mean score was promoting participation in the electoral process and in the Center's activities ($\bar{X} = 4.28$).

2 The comparison of personal factors, including gender, age, educational level, occupation, monthly income, community position, and roles within the Democracy Promotion and Development Centers no significant differences in the overall level of public participation in driving the DPDC. Consequently, the research hypotheses were rejected.

3. The guidelines for driving the Democracy Promotion and Development Center should include an emphasis clarifying institutional roles and integrating civil society networks to foster proactive participation. By embedding democratic values into local ways of life and utilizing comprehensive communication and continuous human resource development, supported by adequate funding, genuine long-term sustainability can be achieved

Keywords: Driving; Sub-district Democracy Development Promotion Center; Phichit Province

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 บัญญัติว่ารัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขประกอบกับมาตรา 258 ก. ด้านการเมือง (1) ที่บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูป

ประเทศด้านการเมืองให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกันและให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้ง และออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด ซึ่งความมุ่งหมายของบทบัญญัติดังกล่าวถูกอนุวัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (5) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจในการส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา และองค์กรเอกชน ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ (สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566: 53-55)

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนา ประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 โดยกำหนดให้มีศูนย์ส่งเสริมพัฒนา ประชาธิปไตยขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการสร้างความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ในปัจจุบันมีศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย จำนวน 7,517 แห่ง ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ทำ หน้าที่ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการ ทำงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งได้สร้างภาคี เครือข่ายร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยผ่านการ ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรม กิจการผู้สูงอายุ และบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระดับนโยบายกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2566: ฎ, บทสรุปผู้บริหาร)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตรได้ประกาศจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนา ประชาธิปไตย (ศส.ปชต.) และประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย จำนวน 89 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร, 2568: 3) ให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน งานส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในพื้นที่ มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาประชาธิปไตย ทำหน้าที่ ให้ความรู้ประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย พัฒนาต่อยอดการสร้างและ ขยายเครือข่ายพลเมือง รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งให้กับประชาชนในทุกตำบลและ ชุมชน โดยคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่มาจากภาคประชาชน เช่น ประชาญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุข กรรมการ ประจำหน่วยเลือกตั้ง อาสาสมัคร กศน.ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริม พัฒนาประชาธิปไตยต้องทำงานกับคนหลายกลุ่ม หลายภาคส่วน นับตั้งแต่ประชาชน เยาวชน กลุ่มสตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู หน่วยงานของรัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมอื่นๆ ภารกิจของสำนักคณะกรรมการการ

เลือกตั้ง และศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สนับสนุนการเลือกตั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและชุมชนประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2566: 1-3)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขในการวางแผนพัฒนาต่อยอดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ในระดับมาก
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อน ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีขอบเขตครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 3) ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง 4) ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และ 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง (ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ฉบับที่ 2, 2565: 1)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล ในเขตอำเภอเมือง พิจิตร จำนวน 259 คน

วิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง 5 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ได้แก่ 1) หัวหน้ากลุ่มงานจัดการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร 2) ประธานคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเมือง 3) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลคลองคะเชนทร์ 4) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลเมืองเก่า 5) เลขานุการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลสายคำโห้

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย และจัดเก็บข้อมูล คือ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ในอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำนวน 16 แห่ง

1.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย 1) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 3) ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง 4) ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตรจังหวัดพิจิตร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประกอบไปด้วย 5 ระดับ

2.2 แบบสัมภาษณ์

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ในประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

ประเด็นที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

ประเด็นที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

ประเด็นที่ 4 แนวคำถามเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

ประเด็นที่ 5 แนวคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาต่อแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยเก็บข้อมูลกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล รวมทั้งสิ้นจำนวน 259 คน พร้อมชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแจกแบบสอบถามโดยวิธีการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ต่อไป

วิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาต่อแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และดำเนินการสัมภาษณ์จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยใช้สถิติทดสอบ T-test และ F-test

วิจัยเชิงคุณภาพการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามประเด็นแล้วเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนา ประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร	ระดับความคิดเห็น		
		(\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.37	0.60	มาก

2.	ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	4.34	0.67	มาก
3.	ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง	4.35	0.60	มาก
4.	ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม	4.34	0.57	มาก
5.	ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง	4.28	0.74	มาก
ภาพรวม		4.34	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง ($\bar{X} = 4.35$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.28$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษายอมรับ ปฏิเสธ	
					-	✓
เพศ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-1.472	-	0.142	-	✓
อายุ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.803	0.524	-	✓
ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.539	0.707	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	1.447	0.219	-	✓
รายได้ต่อเดือน	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.163	0.921	-	✓
ตำแหน่งในชุมชน	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	1.794	0.130	-	✓
บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.908	0.438	-	✓

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล ในอำเภอเมืองพิจิตร ขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องทุกตำบลผ่านการประชุมไตรมาสและรณรงค์ช่วงเลือกตั้ง แม้ประสบปัญหาการเปลี่ยนคณะกรรมการบ่อยครั้งตามวาระผู้นำชุมชนจนขาดความต่อเนื่องในบางช่วง แต่มีครู กศน. เป็นแกนกลางช่วยสรรหาทดแทน ทั้งนี้ยังติดขัดด้านงบประมาณที่จำกัดและไม่สม่ำเสมอ จนกรรมการบางส่วนต้องใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวเพื่อให้การดำเนินงานเดินหน้าต่อไปได้ โดยมุ่งเน้นการสร้างผลเมืองคุณภาพในพื้นที่อย่างยั่งยืน

2. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางประสานงานเครือข่ายพลเมือง โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการเลือกตั้งที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนและประชาชน พร้อมทั้งยกระดับภารกิจจากการรณรงค์เลือกตั้งไปสู่การปลูกจิตสำนึกพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

3. ผลการดำเนินงาน ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในอำเภอเมืองพิจิตร เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายของ สำนักงาน กกต. จังหวัด โดยมีผลสำเร็จที่ชัดเจนจากการรณรงค์เคาะประตูบ้านเพื่อปลูกจิตสำนึกพลเมืองและสอนการลงคะแนนที่ถูกต้อง ส่งผลให้ประชาชนตื่นตัวออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น บัตรเสียลดลง และเกิดพฤติกรรมการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใสโดยปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่

4. แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับฐานรากผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการขยายเครือข่ายพลเมืองอย่างยั่งยืน โดยเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะด้วยหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ เพื่อสร้างมวลชนที่เข้มแข็งทั้งกลุ่มสตรีและอาสาสมัคร พร้อมบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดกลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างชัดเจนในระดับตำบลและหมู่บ้าน

5. ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในอำเภอเมืองพิจิตรอยู่ในระดับให้ความร่วมมือในการรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างดี ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการเฝ้าระวังและกล้าแจ้งเบาะแสการทุจริตเลือกตั้งมากขึ้น อย่างไรก็ตามควรยกระดับให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดแนวทางกิจกรรมด้วยตนเองควบคู่กับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมเผยแพร่ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อระบอบประชาธิปไตยของไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย มีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในการเผยแพร่วิชาการ การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 (ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ.2560, 2561: 3) ที่บัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งเสริมการตรวจสอบการเลือกตั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยสุจริต และเที่ยงธรรม การขยายและพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือการเลือกตั้ง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่พลเมืองดีพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเอง ของผู้อื่น ของชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ด้วยวิถีทางระบอบประชาธิปไตยและดำเนินการอื่นตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชานาถ ทำชวานา (2563) ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำปางคือการสร้างความเป็นพลเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม (2564) ผลการวิจัยพบว่าควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและควรส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมรณรงค์เป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ต่างคนต่างเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (1980 อ้างถึงใน พัฒนปกรณ์ ดอนตุมไพโร (2566: 13) ที่ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมที่มุ่งให้ประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566) ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ บุญรัตน์ไพโรจน์ (2566) ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายต่างๆ ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันมีการดำเนินการแบบบูรณาการในทุกด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2566: 55) แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย มีการประชุมร่วมกัน ขยายผลสู่เครือข่ายสมาชิกกลุ่ม องค์กรของตน และประสานงานภาคีเครือข่ายอื่นในพื้นที่ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ บุญรัตน์ไพโรจน์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชนเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่เลือกตั้ง ขั้นตอน และวิธีการลงคะแนนเสียงที่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยคือการรณรงค์ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2557: 3) อธิบายว่าคุณสมบัติเฉพาะที่จะนำประเทศไปสู่สันติสุขด้วยวิถีประชาธิปไตยต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงสถานภาพและบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานภาพและบทบาทของพลเมือง ตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง ในฐานะพลเมืองซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีสถานภาพเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง ต้องตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น ศึกษาผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างถี่ถ้วนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566) ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้าน การตัดสินใจในการเลือกตั้ง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง

5. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการนับคะแนนเสียงให้ เป็นไปอย่างถูกต้อง สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการขับเคลื่อนของของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่เน้นการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังในชุมชน และความตระหนักของประชาชนว่าการนับคะแนนที่เป็นธรรมคือจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สีนวัตร วาสิประโคน และคณะ (2563: 119-120) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ บุญรัตน์ไพโรจน์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

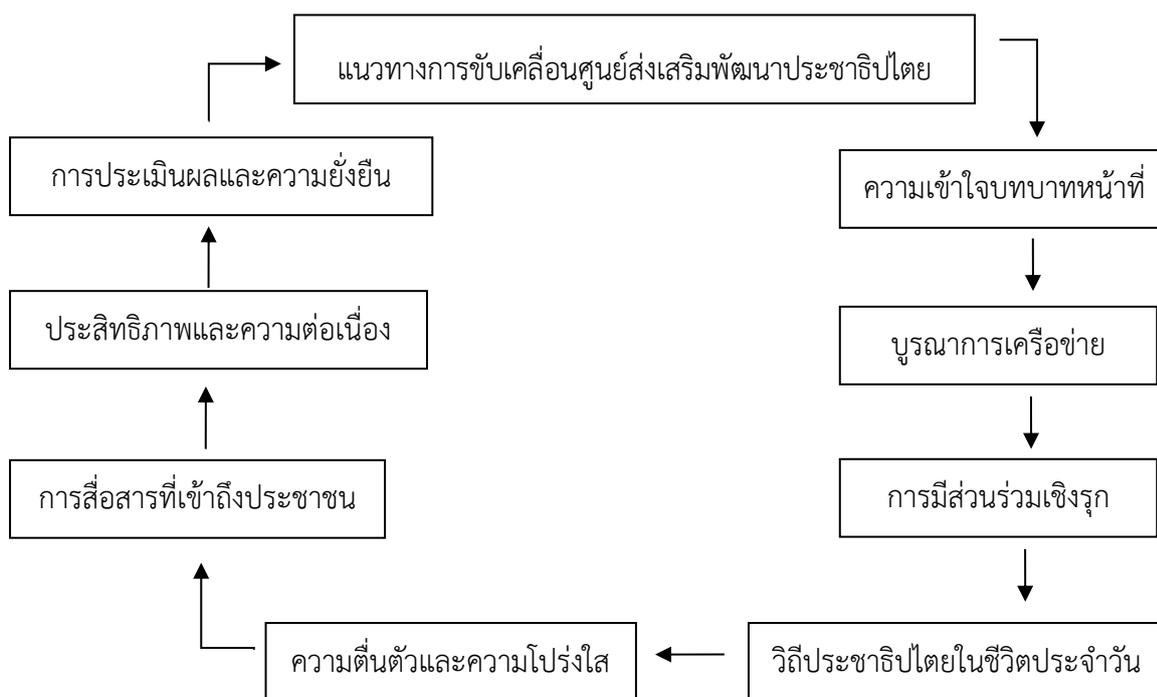
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนภารกิจในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งในระดับพื้นที่ จึงมีบทบาททั้งการบริหาร การประสานงาน การพัฒนาชุมชน ด้านประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้การขับเคลื่อนภารกิจศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยยึดหลักการที่ว่าไม่มีงบประมาณก็สามารถขับเคลื่อนภารกิจได้ สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยมีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในการเผยแพร่วิชาการ การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และการศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งเสริมการตรวจสอบการเลือกตั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยสุจริต และเที่ยงธรรม การขยายและพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือการเลือกตั้ง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่พลเมืองดีพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเอง ของผู้อื่น ของชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ด้วยวิถีทางระบอบประชาธิปไตยและดำเนินการอื่นตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรหาร ถนอมญาติ (2566) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรีไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยกรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ความสำคัญคือการยกระดับการดำเนินงานโดยการปรับเปลี่ยนจากการทำงานตามภารกิจเฉพาะหน้าในช่วงเลือกตั้งไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยต้องเร่งแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการผลิตเปลี่ยนคณะกรรมการบ่อยครั้งผ่านระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีและลดข้อจำกัดด้านงบประมาณด้วยการแสวงหาภาคีเครือข่ายบูรณาการร่วมกับกิจกรรมในชุมชนและหน่วยงานอย่าง สกร. (กศน. เดิม) อย่างใกล้ชิด เน้นการสื่อสารเชิงรุกผ่านเทคโนโลยีและพลังของเครือข่ายคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างมากกว่าเพียงการเคาะประตูบ้านแบบเดิม สิ่งสำคัญที่สุดคือการยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจากเพียงผู้ให้ความร่วมมือ หรือผู้รับฟังข่าวสาร ไปสู่ระดับความร่วมมือในการร่วมกำหนดทิศทาง และวางระเบียบรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวในการเฝ้าระวังทางการเมือง การลดความขัดแย้ง และการขับเคลื่อนประชาธิปไตยจากฐานรากที่โปร่งใสและยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนเชิงนโยบายและวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นแกนกลางสำคัญในการขับเคลื่อนในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตา คำเสมานันท์ (2562: 377-404) การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย แนวทางส่งเสริมความเป็นพลเมืองใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเมืองและประชาธิปไตย ด้านความเข้าใจในความเป็นพลเมือง ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการมีส่วนร่วมในนโยบาย ด้านความชัดเจนของนโยบาย และด้านความเพียงพอของทรัพยากรในการดำเนินงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และจัดทำเป็นโมเดลแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย เรียกว่า “Umawadee Model” โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพ 1 โมเดลแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย เรียกว่า (Umawadee Model) (อุมาวดี อุทัยศรี, พนักงานการเลือกตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยควรมีนโยบายสนับสนุนการบูรณาการแผนงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เชื่อมโยงประชาธิปไตยเข้ากับชีวิตประจำวันของประชาชนในแต่ละพื้นที่

1.2 ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยควรเน้นการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนให้เป็นแกนนำในการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและร่วมกันตรวจสอบข้อมูลเท็จผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.3 ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยควรมีการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับเปลี่ยนจากการทำงานเฉพาะกิจช่วงเลือกตั้ง ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยเน้นการสร้างพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

2.2 ควรศึกษาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในเขตอำเภอต่างๆในจังหวัดพิจิตร

เอกสารอ้างอิง (References)

- ถวิลวดี บุรีกุล เออเจนี เมริโอ และรัชวีดี แสงมหะหมัด. (2557). **พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย**. [Online]. แหล่งที่มา <https://web.kpi.ac.th/knowledge/book/data/740> สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2569.
- บรรหาร ถนอมญาติ (2566). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เบญจมาภรณ์ บุณรัตน์ไพโรจน์ (2566). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี**. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- เบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พัฒนปกรณ์ ดอนตุ้มไพร. (2566). **รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560. (2561, 24 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนที่ 3 ก หน้า 33-46.
- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565. (2565, 24 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนที่ 40 ก หน้า 21-27.
- รัชตา คำเสมานันท์. (2562). **การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย**. **วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย**. 11(2): 377-404.
- สินวัตร วาสิประโคน วันชัย สุขตาม และ จิรายุ ทรัพย์สิน. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์**. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 4(1): 117-130.
- ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). 25 ปี กกต. เส้นทางจัดการเลือกตั้งสู่ประชาธิปไตยที่ยั่งยืน [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร. (2568). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล [Online]. แหล่งที่มา : https://www.ect.go.th/th/phichit/db_155_phichit_cms_30 สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2569.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2566). รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (ศส.ปชต.)” ของคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา.
- สุชานาด ทำชาวนา. (2563). ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช